

FOTO: ANNE VANDENBOSCH

Moeizame omschakeling naar groepshuisvesting van zeugen

Groepshuisvesting voor drachtige zeugen wordt verplicht vanaf 2013. Hoe staat het hiermee bij onze Vlaamse varkenshouders? Een tweejaarlijkse enquête leert er ons meer over. – FRANK TUYTTENS, ILVO-DIER; SUZY VAN GANSBEKE, VLAAMSE OVERHEID, ADLO & BART AMPE, UGENT –

• varkens • huisvesting •

Sinds 2003 peilt het ILVO, in samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde van de UGent en ADLO van het departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse Overheid, aan de hand van een tweejaarlijkse enquête onder Vlaamse zeugenhouders naar het omschakelproces van individuele naar groepshuisvesting. In deze eerste bijdrage rapporteren we over de varkenshouders die reeds groepshuisvesting toepassen. In het volgend artikel, in *Landbouw & Techniek* 5, bekijken we resultaten bij de overige varkenshouders die nog al hun zeugen individueel huisvesten.

Telefonische enquête

Van 2003 tot en met 2009 werd om de 2 jaar aan een willekeurige steekproef van ongeveer 300 Vlaamse zeugenhouders gevraagd om de enquête in te vullen. De gegevens werden telefonisch opgevraagd,

wat voor een hoge respons zorgde (slechts 3% weigerde medewerking). Hierdoor kunnen de gegevens voor de Vlaamse varkenshouderij als representatief beschouwd worden.

Het merendeel van de respondenten (68%) heeft een gesloten bedrijf. De respondenten waren gemiddeld 46,5 jaar oud en de grootte van de zeugenstapel nam toe van 116 zeugen in 2003 tot 159 zeugen in 2009. De zeugenstapel was groter bij jongere bedrijfsleiders, bij open bedrijven en indien de kans op een opvolger voor het bedrijf toenam.

Evolutie 2003 - 2009

Het aandeel varkenshouders dat zeugen in groep huisvestte steeg van 10,5% in 2003 tot 29,8% in 2007. Toch zakte dit aandeel in 2009 opnieuw naar 24,6% (figuur 1). Een mogelijke verklaring voor deze onver-

wachte daling is dat 2007 een slecht varkensjaar was. Hierdoor zijn enerzijds heel weinig nieuwe bedrijven omgeschakeld, terwijl anderzijds veel bedrijven met oude groepshuisvestingssystemen zijn gestopt. De daling van de gemiddelde leeftijd van groepshuisvestingssystemen (van 13 jaar in 2005 naar 6 jaar in 2009) lijkt dit denkspoor te bevestigen. Of bedrijven reeds zijn omgeschakeld hangt ook af van specifieke situaties. Zo is de kans dat zeugen in groep worden gehuisvest groter op bedrijven met een grote zeugenstapel en als het bedrijf wellicht een opvolger heeft.

Drie kwart van de varkenshouders zal tussen nu en 2013 nog moeten omschakelen naar groepshuisvesting. Dit betekent niet dat de overige 25% al volledig in orde is met alle normen die vanaf 2013 zullen gelden. Van de respondenten die in 2009 al met groepshuisvesting werken, huisvestte 71% ook nog steeds een gedeelte van hun drachtige zeugen individueel. Ook niet alle huidige groepshuisvestingssystemen voldoen aan de nieuwe voorschriften op het gebied van bijvoorbeeld bezettingsdichtheid en lichtintensiteit. Het halen van de deadline van 2013 wordt dus heel lastig voor de Vlaamse varkenssector. De komende jaren zullen dus heel bepalend zijn voor de toekomst van de zeugenhouderij in Vlaanderen.

Voederligboxen populair

Het type groepshuisvestingssysteem dat in Vlaanderen het meest wordt gebruikt, is de voederligbox met uitloop (31%), gevolgd door de manueel te bedienen voederboxen/goten (20%), onbepaalde voeding (18%), elektronisch voederstation (16%) en dropvoeding (10%). Recentere systemen, zoals gefaseerde voederdelers zonder dierherkenning (3%) en elektronische voederdelers met dierherkenning (4%), breken (nog) niet door op de Belgische markt.

Het type groepshuisvesting is gerelateerd aan het type bedrijf en het management (tabel 1). Manueel te bedienen voederboxen/goten zijn het oudste systeem, vaak gebruikt door oudere varkenshouders op kleinere bedrijven. Gefaseerde voederdelers daarentegen zijn het jongste systeem en worden bijna uitsluitend gebruikt door jongere bedrijfsleiders. Bij elektronische voederstations en voederdelers worden zeugen in grotere groepen gehuisvest dan bij andere systemen.

In 2009 werden de zeugen in de groep gebracht vanaf gemiddeld 28 dagen na dekken tot 7 dagen voor de verwachte werpdatum. Op 62% van de bedrijven worden gelten van de zeugen afgezonderd.

De enquête peilde ook naar de redenen die een rol speelden bij de keuze voor een bepaald type van groepshuisvesting (figuur 2). De investeringskost en de

Tabel 1 Vergelijking van gemiddelde bedrijfsgegevens voor de verschillende groepshuisvestingssystemen – ILVO 2003-2009

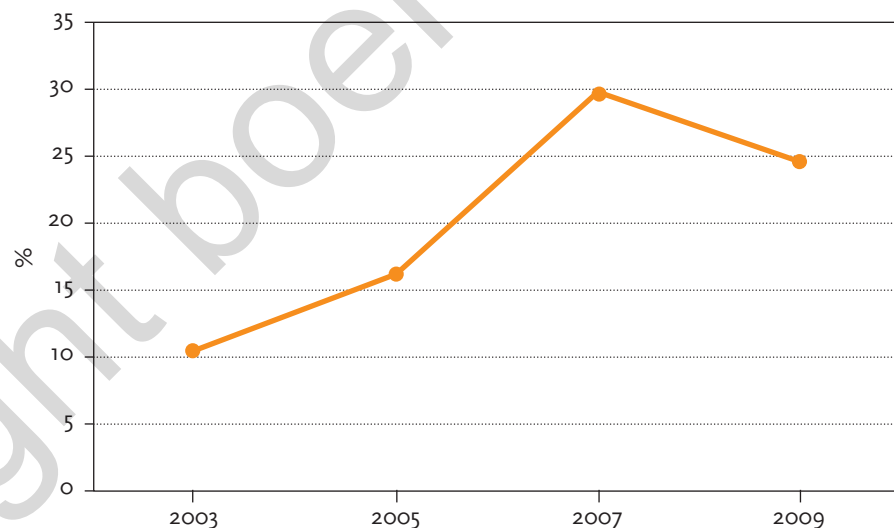
Bedrijfsgegevens	Type groepshuisvesting ¹						
	1	2	3	4	5	6	7
Leeftijd varkenshouder (jaar)	42	44	45	45	38	38	51
Leeftijd systeem (jaar)	6,1	12,8	6,7	6,4	7,2	2,6	14,4
Zeugenstapel	154	148	203	234	318	270	78
Groeps grootte	11	50	15	26	87	11	13

¹ Type: 1 = dropvoeding, 2 = voederstation, 3 = voederligbox + uitloop, 4 = onbepaalde voeding, 5 = elektronische voederdelers, 6 = gefaseerde voederdelers, 7 = trog-/boxvoeding (manueel).

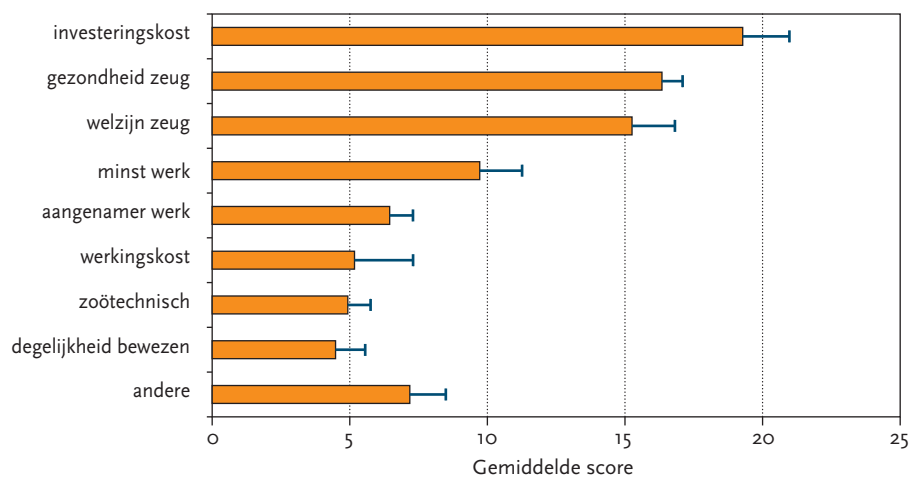
Tabel 2 Tevredenheid van gebruikers van verschillende groepshuisvestingssystemen (de cijfers zijn gemiddelden van een score van 1 tot 5) – ILVO 2003-2009

Criterium	Type groepshuisvesting ¹						
	1	2	3	4	5	6	7
Hoeveelheid arbeid	3,8	3,4	4,4	4,1	2,4	4,3	3,6
Type arbeid	3,7	3,5	3,7	3,8	2,6	4,0	3,6
Mechanica /elektronica	4,3	3,5	4,1	4,6	4,0	4,8	4,2
Werkingskosten	4,2	3,3	3,7	4,0	3,2	4,0	4,0
Eenvoud van gebruik	4,1	3,2	3,8	4,5	2,4	4,3	3,9
Dierenwelzijn	3,7	3,9	3,9	4,2	1,8	3,9	4,0
Dierengezondheid	3,8	4,0	3,9	4,1	2,2	3,6	4,0
Zootechn. resultaten	3,8	3,8	3,7	3,8	2,6	3,7	3,7
Algemeen	3,9	3,8	3,9	4,1	2,4	3,7	3,8

¹ Type: 1 = dropvoeding, 2 = voederstation, 3 = voederligbox + uitloop, 4 = onbepaalde voeding, 5 = elektronische voederdelers, 6 = gefaseerde voederdelers, 7 = trog-/boxvoeding (manueel).

Figuur 1 Evolutie van het percentage Vlaamse zeugenhouders met groepshuisvesting voor (gedeelte) hun drachtige zeugen van 2003 tot 2009 – ILVO 2003-2009

Figuur 2 Relatief belang van verschillende redenen waarom varkenshouders voor een bepaald type van groepshuisvesting kozen – ILVO 2003-2009

gezondheid en het welzijn van de zeugen waren de voornaamste redenen, gevolgd door de hoeveelheid arbeid. Het type arbeid, de werkingskosten, de zoötechnische resultaten en de bewezen degelijkheid van het systeem waren minder doorlaggevend.

Gebruikerstevredenheid

Varkenhouders die (een deel van) hun zeugen in groep huisvesten, werden ook bevraagd over hun tevredenheid over het groepshuisvestingssysteem op hun bedrijf. Ze werden gevraagd hun tevredenheid in het algemeen en op 8 specifieke aspecten te scoren op een schaal van 1 (zeer ontevreden) tot 5 (zeer tevreden). Met een gemiddelde score van bijna 4 kunnen we stellen dat zeughouders over het algemeen tevreden zijn over hun groepshuisvestingssysteem (tabel 2). Een aantal onverwachte factoren had een invloed op de gerapporteerde tevredenheid. Zo bleek de tevredenheid groter onder varkenshouders die al hun drachtige zeugen in groep huisvesten en die in de drachtstal geen afleidingsmateriaal aanbieden.

Niet voor alle systemen was de tevredenheid gelijk. Varkenshouders met elektronische voederverdelers – zoals de Variomix – waren beduidend minder tevreden. Dat was vooral het geval op het gebied van het welzijn en de gezondheid van de zeugen en wat de eenvoud van gebruik betreft. Deze cijfers zijn echter gebaseerd op slechts 5 respondenten. We moeten ze dus vooral nog voorzichtig interpreteren. Op het gebied van mechanische en elektronische werking, werkingskosten en eenvoud van gebruik waren varkenshouders met elektronische voederstations minder tevreden dan de meeste andere respondenten.

We willen bij deze cijfers opmerken dat de gebruikerservaringen van zij die reeds met groepshuisvesting werken waardevol zijn voor bijvoorbeeld varkenshouders die nog moeten omschakelen. Toch zijn deze ervaringen niet noodzakelijk onderbouwd door objectieve wetenschappelijke bevindingen.

Conclusies

Ondanks de vrij hoge tevredenheid van varkenshouders die met een groepshuisvestingssysteem voor drachtige zeugen werken, verloopt de omschakeling van individuele huisvesting naar huisvesting in groep heel moeizaam in Vlaanderen. In veel andere EU-landen staat men een heel eind verder in dit proces. De Vlaamse varkenshouderij staat de komende jaren dan ook voor een grote uitdaging om de deadline van 2013 te halen. Daarom zullen we de omschakeling naar groepshuisvesting tijdens deze kritieke periode blijven opvolgen. We danken de vele varkenshouders die aan de enquête hebben deelgenomen en we hopen op een even grote medewerking in 2011 en 2013. ■

